

L

laach (it) = *geslacht*

De specifieke betekenis van dit woord verwijst naar de familie, geslacht in brede en met name historische zin. In het reglement van de SKS is opgenomen dat alleen mannen schipper op een skûtsje kunnen zijn als ze uit een authentiek Fries **skipperslaach** afkomstig zijn ► **wâl**(2).

laadrom (it) = *laadruim*

Bij verkorting meestal **rom**(1) genoemd.

♣ *Ut it laadrom komt it brea* > Men moet werken om de kost verdienen.

laapje = *lappen*

Een lap over of in een zwak deel van het zeil zetten ► **lapskroarje**. Je gebruikt het woord ook voor het aanduiden van het verstellen van kleding. Met **oplaapje** wordt in het algemeen het opknappen (van het schip) bedoeld. Het komt ook voor met een figuurlijke betekenis om aan te geven dat iemand na ziekte weer is opgeknapt. Je kunt dan zeggen dat de artsen je weer hebben “opgelapt”.

♣ *Better in lape seil as gjin seil* > Beter iets dan niets ► **seil**(1).

labab (de) = *dekenvlag* ► **flach**(2) ► **sjippe**

labberich

Het is **labberich** als er nauwelijks wind is ► **labberke**.

labberke (it) = *labberkoelte*

Ook **labberkoeltsje** en **wabberkoeltsje** ► **koelte**. Een windje dat waait als het **labberich** is.

lade = *laden*

Ook **loegje**. Het aan boord brengen van een scheepsvracht ► **ynsjitte** ► **sjitte**(1). Dat gebeurde bij elke vracht weer net even anders. Bij het laden van terpmoeder bijvoorbeeld lagen er twee stevige planken dwars over het **rom**(1). Van het schip naar de wal lag een zwaar soort plank, de **post**(1), die op de **barte**(2) lag en aansloot bij een rijtje planken, de **straal**. Daarna kwam de **barte**(2) in de **klamp**(3) ► **bykroader**

► **skûtekroader**. Bij het laden van turf had men een vergelijkbare manier van werken ► **loechster** ► **flotsje** ► **oerlade**.

♣ *Hy docht oars net as lade en losse* > Hij doet anders niet dan eten en schijtdh is by harren lade en losse > Het echtpaar krijgt kind op kind.

lading (de)

1. *Lading*. Ook **lêst** en bij verlenging **skipslading**. De **fracht**(1) die een schipper aan boord heeft.

¶ *Yn 'e lading wêze* > Bezig zijn met laden
De **lading yn ha** > De vracht aan boord hebben.

♣ *De lading yn ha* > (Smoor)dronken zijn

2. Bepaald vloerplank(je), ook **laring**.

ladinghout (it) = *vloerhout* ► **laring**

lak (de) = *lak*

Glimmende, harde, kleurloze ‘verf’. Oorspronkelijk een mengsel van hars en vernis, dat erg hard wordt, doorzichtig blijft en dat met name op mooiere schepen of op de sierdelen van gewone schepen wordt aangebracht. Op skûtsjes bijvoorbeeld het **kapke**, de **kape**, de (nog jonge) **mêst**, de **nammebuordsjes**, de **mantsjes** en de **klúsboarden** ► **lakje** ► **lakwurk**.

lakje = *lakken*

Het aanbrengen van **lak**. Dat gebeurt met een platte kwast.

lakwurk (it) = *lakwerk*

Houtwerk dat in de **lak** is gezet noem je **lakwurk**.

lam = *lam*

In de jaren twintig van de 20ste eeuw werd er een op het dek geplaatste hulpmotor ontwikkeld waaraan via een kruiskoppeling een **sydskroef** was verbonden. Daarmee kreeg je voortstuwing op de momenten dat je dat wenste. Je noemde dat een **lamme earm** ► **earm**(2). De motor kon ook voor takelwerkzaamheden worden gebruikt. Het werd echter geen succes ► **opdrukker**. Wie te lang in de **line** liep, kon van vermoeidheid **lûklam** worden.

lampe (de) = *lamp*

In de **roef** hing een olielamp boven de tafel, net onder het **kapke**. Ook op ander plaatsen had je

lampen ► baklampe ► marslampe ► mêstlampe ► ljocht(1) ► fjoer(3, 5)

♠ *Eat yn 'e lampe ha > lets goed in de gaten houden.*

lân (it) = *land*

Het woord land wordt veel meer door boeren gebruikt dan door schippers. Die hebben het veel vaker over de **wâl**(1) (en daar zwijgt een boer meestal over) ► **see**(1).

lânfêst (it) = *landvast*

Touw waarmee het schip aan de wal wordt vastgelegd ► **miertou**.

lang = *lang*

1. In **lange splis** ► **splis**. Bij deze blijvende verbinding tussen twee lijnen door het ineenvlechten van de strengen waaruit het touw is samengesteld, zijn ze over een grotere lengte, maar zonder verdikking van betekenis hecht samengevoegd ► **koart**(1).
2. Bij het laveren is de ene **slach**(4) nooit gelijk aan de andere. De lange slach beschouwt men als de belangrijkste ► **koart**(4).
3. Het bestanddeel komt ook nog al eens in waternamen voor zoals de **Lange sleat**, het **Langdeel**, de **Lange mear** enz.

lângong (de) = *loopplank*

Plank die wordt gebruikt om van het schip naar de wal te lopen (en omgekeerd). Deze bestaat meestal uit een plank waar aan weerskanten vierkante latten tegenaan gezet zijn. De plank wordt hierdoor stijver, buigt minder door. Op de planken zijn soms **skreplatten** aangebracht om te voorkomen dat je uitglijdt als de plank glad is of erg scheef ligt ► **gong**(6) ► **post**(1) ► **rinplanke**.

langshelling (de) = *langshelling* ► **helling**

laning (de) = *vloerplankje* ► **laring**

lânje = *landen*

Aanleggen, voor de wal gaan. De samenstellingen **belânje** en **oanlânje** (soms ook) worden figuurlijk gebruikt voor 'ergens terecht komen'.

lânkroadzje = *landkruien*

Met de kruiwagen in hoopjes of z.g. **opperkes** over het land brengen van terpaarde. De modderschipper deed dit soms voor een kleine extra

vergoeding of als extra service. Als er weinig werk was, wilde de schipper, zeker als hij zonen had, ook het verspreiden nog wel voor zijn rekening nemen ► **straal**.

lânmerk (it) = *landmerk* ► **merk**(5)

lânshout (it) = *langshout*

Hout dat in de lengte van de boom is gezaagd. Het is het tegengestelde van **kopshout**.

lânskûtsje (it) = *landskûtsje*

Het woord werd wel gebruikt om het "gewone" binnenvaarttuig ► **skûtsje**(2) te onderscheiden van grotere tjalken die op zee voeren.

lantearne (de) = *lantaarn*

Elke (buiten) **lampe** aan boord was een lantaarn. Met een **wylde lantearne** bedoelde men een dwaallicht. De sterren Castor en Pollux werden daar wel voor aangezien, maar ook een lichtende vlieg beschouwde men wel zo. Het werd als een teken van onheil en een voorbode van storm beschouwd.

♠ *Hy hat de lantearne oan 'e gyk hingjen > Hy werkt dag en nachtIt hinget der oan as in wylde lantearne > Er wordt storm verwacht*

lânwyn (de) = *landwind*

Ook **binnenwyn**. Wind die van het land af waait ► **wyn**. Het tegengestelde is **seewyn**.

lapke (it) = *lapje*

Omschrijving voor **seil**(2). Je vindt het in de uitdrukking **flak**(1) of **plat**(4) **foar it lapke** als de wind helemaal recht van achteren waait.

lapsalvje = *lapzalven*

Ook **lapsalve**. Soms wordt er hetzelfde mee bedoeld als **harpuizje**. Met name touwen, en soms zeildoek, met een doek in de (bruine) **tarre** of in de **harpuis** (wat het rondhout betreft) zetten. Staaldraad **lapsalvet** men met olie.

Figuurlijk wordt het woord gebruikt voor het Nederlandse 'kwakzalven'.

lapskroarje = *verstellen*

Het **laapjen** van een zeil.

laring (de)

Ook: **laning** en **lading**. Elk van de vloerplanken van **roef** en **durk**(1). Daaronder vind je de **hel**(1). In de praktijk komt alleen de meervoudsvorm (met <s>) voor. Het geheel van alle

larings wordt **ladinghout** genoemd ► **easgat**(1).
las (de) = *las*
 Plaats waar twee planken of platen ijzer aan elkaar zijn gezet ► **laskje**.

laskje = *lassen*

1. In de houtbouw het aan elkaar verbinden van twee houten delen.
2. In de ijzerbouw het door middel van klinken aan elkaar verbinden van twee platen en/of strippen.
3. In de ijzerbouw platen of stroken door verhitting met brandbaar gas of met elektriciteit smeltend aan elkaar verbinden.

laskplaatsje (it) = *lasplaatje*

1. Een smal plaatje dat over naden tussen naast elkaar liggende (dek)platen (in de ijzerbouw) ligt.
2. **Boeisels** werden met platte pinnen en **laskplaatsjes** bevestigd.

latsjesiler (de) = *sportzeiler*

Badinerende uitdrukking voor een sportzeiler, maar ook de benaming voor een skûtsjeskipper die het wedstrijdzeilen in plezierzeilvaartuigen (als BM-ers e.d.) heeft geleerd. Zo iemand wordt ook **latsjeskipper** genoemd ► **jachtsjeskipper**.

lavearje = *laveren*

1. Een vaarweg kruisend al aan de wind varend afleggen. Je moet daarbij geregeld overstag om over de andere boeg opnieuw aan de wind te varen. Zo krijgt je een koers waarbij elke **slach**(4) met een ongeveer haakse hoek op de vorige staat. Het liefst is die hoek zo stomp mogelijk. Van een water zeg je dan **Wy moatte it oplavearje** ► **kruse** ► **linich** ► **omkruse** ► **opklappe** ► **sile**. In het wedstrijdzeilen is het de kunst om in de laveerslag over bakboord bij een tegenstander uit te komen, of gebruik te kunnen maken van het **rjocht**(1) **fan 'e wâl**.
 ♦ *Hy lavearret mei koarte gongen* > *Hij vordert langzaam* ► **koart**(1). *De dyk lâns lavearje* > *Dronken de weg afkomen zigzaggen*
2. Zich naar de omstandigheden schikken ► **skipperje**(2).

leaf (it)

1. Halfronde (meestal) ijzeren strip ► **berchhout** ► **healrûn** ► **welling**.
2. Ijzeren strip waaraan de roerhaak is bevestigd ► **roer**.

leas = *loos* ► **loas**

lechwar(r)ing (de) = *gangboord*

Ook **lêchwar(r)ing** en meestal (bij verkorting) **war(r)ing**. Het looppad meteen naast het **rom**(1) dat voor- en achterdek verbindt ► **riiswar(r)ing**. Waar de **lechwar(r)ing** en het **board**(2) bij elkaar komen is de **lechwar(r)ingsnaad**.

leech = *laag, leeg*

1. In **te leech oanhâlde** betekent het dat er niet hoog genoeg aan de wind wordt of is gezeild.
2. In **leger board** (*lijboord*) ► **board**(3) ► **heech**(2).
3. In **leger swurd** (*lijzwaard*) ► **swurd** ► **heech**(2).
4. In **leger wâl** (*lager wal*). Wal waar de wind tegenaan waait, ook de **lege wâl** ► **wâl**(1) ► **leech**(8) ► **heech**(3). Voor een zeilschip is het erg lastig daar aan de wal te komen (en nog moeilijker er vandaan te komen). Als je daar terecht komt, is het meestal per ongeluk.
 ¶ **Op leger wâl sakje** > *Op lager wal terecht komen*
 ♦ *Op of oan leger wâl reitsje* > *Verkeed terechtkomen* **Op leger wâl sakje** > *Aan lager wal terechtkomen, maar niet door eigen schuld.*
Oan leger wâl of op leger wâl wêze > *Het niet zo goed meer hebbenly hat gjin leger wâl* > *Hij heeft zich uitstekend tegen schade verzekerd.*
Der is neat gjin leger wâl > *Het kan helemaal geen kwaad, er zijn geen moeilijkheden te verwachten*
5. **Leech wetter** was voor schippers in de zomer vaak een probleem. Met name ondiepe wateren waren in een droge zomer onbevaarbaar ► **heech**(6) ► **wetterskip**(1).
6. (it) Laagliggend grasland dat 's winters onder water liep, noemde je vaak **it leech** of in het

meervoud de **legen** ► **bil**(2).

7. Een gelost of niet geladen schip is **leech**.

8. (it) Moeilijke positie aan lager wal

► **leech**(4).

♠ *Yn it leech sitte* > *In een moeilijke positie verkeren*

legerwâl (de) = *lagerwal* ► **leech**(4)

legger (de) = *legger*

1. Ook **lêger**, **bûklegger**, **bûkstik**, **flaklegger**, en bij verlenging **ûnderlegger**. **Ynhout** dat dwars over het **flak**(2) loopt, er met houten nagels op is vastgemaakt en verkeert is in het **kolswyn**. Voor in het schip zijn ook lichtere leggers, de **foarleggers**, achterin vind je de **efterleggers**. Aan de onderkant van de leggers tegen het kolsem aan zijn gootjes gekapt om het water te kunnen afvoeren: de **lochgatten** ► **foet**(1).
2. Ook **lêger**. Deklegger ► **dekbalke**.
3. Schip waar, om welke reden dan ook, niet (meer) mee gevaren wordt. Het is dan opgelegd ► **oplizze**(1).
4. Plat gebouwd hoekig schip, eigenlijk een **bak**(1) ► **kear** waar de opgekochte paling in Heeg, Gaastmeer en Workum bewaard werd voordat ze overgeladen in een **ielaaik** en naar Holland of Engeland werd vervoerd.
5. Ander woord voor het scheepstype dat ook **lichter**(1) wordt genoemd.

lek = *lek*

1. (it) In oudere taal ook **lyk**(2). Niet waterdichte plek ► **lekke**.

♠ *Troch in lyts lek kin in grut skip sinke* >

Kleine oorzaken kunnen grote gevolgen hebben

It lek stopje > *Ophouden met geld uitgeven*

lek fûn ha > *De oorzaak van een probleem hebben opgespoord*.

2. Niet waterdicht. Overdrachtelijk ook gebruikt voor incontinentie en menstruatie.

¶ **Sa lek as in tsjems** > *Erg lek* (etterlijk: zo lek als een melkzeef, teems).

lekkaazje (de) = *lekkage*

Men spreekt ook wel van **lekkerij** en **likerij** wanneer er water in het schip lekt ► **lekke**.

lekke = *lekken*

Vroeger werd ook **lykje** gezegd. Het ongewenst binnenlopen van water ► **lek** ► **lekkaazje** ► **likerij**.

lekkerij (de) = *lekkage* ► **lekkaazje**

Lemster = *Lemster*

Ook **Ljemster**. Afkomstig van Lemmer. Meer speciaal gebruikt voor een **L(j)emster boltsje** ► **bolle**(3) of een **Lemster aak** ► **aak**(7).

leppel (de) = *ankerblad* ► **ankerblêd**

lêst (de) = *last*

1. De vracht waarmee een schip beladen is ► **boppelêst** ► **foarlêst** ► **fracht**(1) ► **koplêstich** ► **lyklêstich**.
2. Maateenheid, aanvankelijk voor granen (*roggelêst*) later met name gebruikt bij het varen met **modder**. In het algemeen wordt ervan gesproken dat een **lêst** gelijk is aan bijna twee **ton**(3) en 16 **kroadfollen**. Twee **lêst** zou gelijk zijn aan een **preamfol** ► **skipfol**.
3. Elk van de vele soorten kostenposten die het schippersbedrijf bezwaren. Men heeft **fêste** en **losse lêsten** ► **jild**(2).

¶ **Foar de lêsten farre** > *Niets verdienen, doordat alle opbrengsten aan kosten opgaan*

lêst(e) = *laatste*

1. Met het **lêste anker** wordt het zwaarste ► **needanker** of het eerste ► **earste**(2) anker bedoeld.
2. (de) Het schip dat de rij sluit, het laatst aan komt of de onderste van het klassement is. ♠ *It lêste skip hat ek fracht yn* > *Ook kwalitatief minderen doen volwaardig mee*

lêstkeatling (it) = *lastketting*

Elk van de kettingen die om de **boppelêst** gespannen werden om die vast te houden ► **lêstklos**.

lêstklos (de) = *lastklos*

Elk van de stukken hout waarmee een **boppe-lêst** werd vastgezet en waarover het **lêstkeatling** met de **lêsttaket** werd gespannen.

lêstmjitte = *lastmeten*

Het meten van volumevracht ► **mjitte**(2).

lêsttaket (de) = *lasttaket*

Soort **taket**(3) die gebruikt werd om de

lêstkeatlings te spannen ► **sjorre**. Meestal gebruikte men er vier ► **klaploper**. Minstens een van de blokken was dan een **iepen(1) blok**.

leuvel (de) = *leuver* ► **knip**

leuver (de) = *leuver* ► **knip**

libje = *leven*

Lichte trilling van een zeil, bij het **foarlyk** of bij het **efterlyk** ► **lyk** ► **seil**. Sommige oudere schippers vonden dat een zeil dit nooit hoorde te doen. Jongere menen dat een klein beetje trillen juist goed is ► **kylje(1)**.

licht = *licht*

1. Van zeildoek ► **seildoek**: niet zwaar en stevig.
2. Van een schip: niet zwaar en degelijk gebouwd.
3. Met **licht waar(1)** wordt bedoeld dat er weinig wind staat.
4. Met betrekking tot gunstige zeileigenschappen van een schip.
¶ **It skip sylt licht** > *Het schip zeilt gemakkelijk*. **Licht op it roer** > *Gemakkelijk bestuurbaar* ► **kul**.
5. Van gewicht: niet zwaar.

lichte = *lichten*

1. Het **anker** hieuwen, ophalen.
2. Het boven water halen van een gezonken schip of een zwaar voorwerp ► **lichter(2)**. Aan beide kanten van een gezonden schip legde men een praam. Dwars over elke praam werden zware balken gelegd waaromheen een ketting werd aangebracht, die onder het gezonken schip werd doorgehaald. Met een **hânspeake** draaide men de kettingen dan gelijkmatig op tot het schip met de boorden boven water kwam. Dan was het tijd om het water uit het schip te schepen tot het weer dreef. Een in 1886 ingevoerde regelgeving verschaftte de overheid het recht om in openbare wateren gezonken schepen te doen lichten, ook als de schipper daaraan niet wilde of kon meewerken. De kosten werden in mindering gebracht op de opbrengst van het wrak of verhaald op schipper en/of eigenaar.
3. Ook **lichtsje**. Vracht uit een groter schip

halen, dat daardoor lichter of gelost ► **licht(5)** wordt ► **lichter(1)**.

lichter (de) = *lichter*

1. Klein schip om vracht van en naar een op de rede of in groot vaarwater liggend groter schip te halen en/of te brengen ► **flotsje(1)** ► **kaach** ► **lichte(3)**.
2. Schip of praam om een (gezonken) schip omhoog te halen ► **bok(4)** ► **lichte(2)**.

liere (de) = *lier*

1. Staand (ijzeren) hijstoestel met **rêden** (waarop **takken**) en voorzien van **pallen** en een **rem** over een horizontale as. Naast de mast staat één of staan twee **lieren** waarmee men de zeilen beter kan stellen en ze gemakkelijker een klein beetje kan laten vieren ► **rattelje(2)**. Je hebt ze met een **inkeld** of met een **dûbeld wurk**. Op houten schepen had je die niet ► **klaploper**. Oudere schippers plachten in het begin van de 20ste eeuw te zeggen: **Lieren binne foar loaie skippers** > *Lieren zijn voor luie schippers* ► **norseltsje** ► **rol**.
2. Ook **platte(9) liere**. Verkorte vorm van **ankerliere**. Op houten schepen had je deze niet. Daar vond je een **spil(1)**.
3. Verkorte vorm van **swurdsliere**. Achter op het dek vlak bij de achterbolder, aan bakboord en aan stuurboordzijde van ijzeren schepen, stond vaak een kleine lier voor de bediening van de zwaarden ► **flychwiël**. Bij de huidige wedstrijdskûtsjes vind je ze niet ► **swurd**.
4. Draaispanner op de giek van moderne wedstrijdskûtsjes om het onderlijk strak te trekken. Hetzelfde effect wordt bereikt door het uitdraaien van de **lummel** waarmee de giek lengte groter wordt.

liere (de) = *liere*

Bemanningslid dat bij het skûtsjesilen de **liere(1)** bedient en belangrijk is bij het **trimmen** tijdens de wedstrijd.

liifberch (de) = *leefruimte*

Ruimte en gerief in een schip.

lij = *lij*

Ook **lijside**. De luwe kant van het schip is de kant waar de wind af waait en waar je dus de luwte hebt.

¶ **Yn lij falle** > *In de luwte kome* **Oan lij lizze** > *Zich aan de lizzijde bevinde* ▶ **ûnder**(2).

♣ **Yn lij falle** > *In gemakkelijker omstandigheden terecht* komen. **Hy falt yn lij** > *Hij geeft toe* ▶ **bakseil**. **Yn lij krûpe** > *Zich te ruste begeven, inbinden*. **Immen op 'e lije side oankrûpe** > *Bij iemand in 't gevlij (willen) komen door je te gedragen zoals de ander (wellicht) prettig vindt*.

lijboard (it) = *lijboord* ▶ **lij** ▶ **board**(3)

lij(board)sward (it) = *lijzwaard* ▶ **swurd** ▶ **lijboard**

lijbolder(t) (de) = *lijbolder*

De bolder ▶ **bolder(t)** aan de luwe zijde van het schip. Volgens oud (goed) schippersgebruik hoorde een inhalend schip op de achterlijbolder aan te sturen en niet te **flappen**(3) ▶ **lij**.

lije = *lijwaarts sturen*

lijgjirrich = *lijgierig*

Een schip dat geneigd is met de wind mee te draaien is **lijgjirrich**. Van zo'n schip zeg je ook dat het **flau**(1) of **weak**(1) **op it roer is**. Het tegenovergestelde is **wreed**(1) of **loefgjirrich**.

lije (de) = *luwte*

Het luw zijn ▶ **lij**. Een ander woord (min of meer) is **smoutte**.

¶ **Yn 'e lije falle** > *In de luwte terechtkomen*

♣ **Yn 'e lije falle** > *Het wat kalmer aan doe* **Op of yn 'e lije sitte** > *Het gemakkelijk hebben, doordat alles langs je heen gaat*.

lijwerts = *lijwaarts*

Een schip kan lijwaarts liggen ▶ **ûnder**(2), het ligt dan aan **lij** van een ander schip ▶ **boppe**(1) ▶ **loevert**(s).

likepikker (de) = *lijkenspanner*

Haak aan een zeilmakersbank bevestigd om het zeil strak te kunnen trekken bij het naaien ▶ **seilnaaie** van de lijktouwen ▶ **lyktou**.

likerij (de) = *lekkage* ▶ **lekkaazje**

likko = *lekko*

Kommando voor het laten vallen van het anker. Overgenomen uit Nederlands *lekko* dat van het Engelse "let's go" komt. Het woord wordt – als

uitroep - ook gebruikt als iemand (bijna) struikelt.

lime mêst (de) = *gelijmde mast* ▶ **ferlymje** ▶ **lympôt** ▶ **mêst**.

liming (de)

1. De tere schuimlijn op het water zoals die door een varend schip wordt getrokken.
2. Een groene laag **flach**(2) of algen op stilstaand water.

line (de) = *lijn*

Stuk touw ▶ **fangline** ▶ **jaachline** ▶ **lûk(ers)-line** ▶ **partuerline** ▶ **seil**(1).

¶ **It skip is ûnder de line** > *Het schip wordt getrokken* **Hy rint yn 'e line** > *Hij trekt het schip*.

♣ **Stadichoan, dan brekt de line net** > *Men moet kalmaan doen om geen ongelukken te krijg* **Mei**

elkoar ien line lûke > *Eensgezind zijn* **Alles oer ien line lûke** > *Alles gelijk behandel* ▶ **seil**. **Immen**

oan it lyntsje hâlde > *Vriendschap laten bestaan uit eigen belang of beslissingen uitsteller* **Hy wit it**

lyntsje wol te lûken > *Hij weet wel hoe hij het moet aanpakken*. **It loaie lyntsje lûke** > *Het gemakkelijk nemen, het kalmaan doen, lui zij* **troch de line**

gean > *Verder gaan dan normaal* **Men moat it wiif**

foar eagen hâlde, sei de skipper en hy sette har op 'e line of **hie har yn 'e line** > *Je moet je vrouw voor ogen houden, zei de schipper en hij zette haar aan de*

lijn (dubbelzinnig ten aanzien van "voor ogen houden"). **It wiif yn 'e line en de man oan 't roer,**

dat is it libben fan in skûteboer > *De vrouw in de trekzeel, de man aan het roer dat is het leven van een schuitenboer*

lingte (de) = *lengte*

De lengte is van oudsher, na de bouw van veel poldersluizen, een van de beperkende elementen bij het bepalen van de omvang van het

voor Friese wateren te bouwen (vracht)schip. Tot het midden van de negentiende eeuw kwamen

sluizen van 16 tot 18 meter veel voor ▶ **slûs**. Tegenwoordig geldt als maximale lengte voor

een **skûtsje** rond 20 meter. ▶ **Skipslangte**.

Voor het bepalen van de lengte worden verschillende metingen gehanteerd. Bij de **SKS** geldt de

lingte tusken de stevens (de lengte van voortot achterstevan), bij de **IFKS** de **lingte oer de**

stevens. Daarnaast kent men nog de **lingte oer**

lingte

alles en de **lingte oer de wetterline** (de lengte over de waterlijn). Traditioneel hadden de **mêst** en de **gyk** een lengte die in een geringere verhouding stond tot die van het schip dan vandaag de dag bij wedstrijdskûtsjes het geval is.

linich = *lenig*

Eigenschap van een schip dat bij het laveren ► **lavearje** gemakkelijk en snel overstag gaat.

linnen (it) = *linnen*

Aanduiding voor een grote **fok**(1). Het **grutte linnen** is een **jager**(1).

lins

1. (de) *Spie*. Kleine wig of pen om iets, met name een moer of bout, te borgen ► **boarch**(2) ► **splispinne**.
2. Als er geen water in het huis van een **pomp** zit, is die **lins** (lens).
3. Als er niets te doen is, heb je **lins**. Een zegswijze die aangeeft dat een schipper altijd werk heeft is: **In skipper hat nea lins** > *Een schipper heeft nooit vrijaf*

lisjild (it) = *liggeld*

Ook **lizzersjild**. Geld dat moet worden betaald om ergens ► **lisplak** te mogen liggen ► **jild**(2) ► **oerlisjild**.

lisdei (de) = *ligdag*

Een (extra) dag dat het schip stilligt, bijvoorbeeld omdat er (niet) geladen en/of gelost kan worden. De bevrachter moet daarvoor een bedrag betalen.

lisplak (it) = *ligplaats*

De plek waar het schip een ligplaats kan vinden ► **lisjild**.

liuwekaam (de) = *leeuwenkam*

1. (Halve) **klamp**(1) aan de voorkant van de **mêstkoker**.
2. Op kleine schepen soms de kam in de bovenkant van de mastkoker ► **koker** waarin de mastbout ► **bout**(2) draait.

lizze = *liggen*

1. De uitdrukking - t.a.v. de wind - **lizzen gean** wordt gebruikt om aan te geven dat de wind sterk afneemt.
2. De uitdrukking **lizzen bliuwe** gebruik je met name als het schip voor de wal blijft

liggen.

3. Met betrekking tot een bevroren waterweg zeg je **It (wetter) leit ticht**.
4. Wanneer de zeilen over een bepaalde boeg uitstaan (bijv. bakboord) zeg je dat het schip **oer bakboord leit**.
5. Als een schip, met name bij het laveren, goed naar het roer en de wind luistert, zeg je **hy leit goed**.
6. Als tijdens een wedstrijd een schip goed **leit**, verkeert dat schip in een gunstige positie.

lizzersjild (it) = *liggeld* ► **lisjild**

ljocht = *licht*

1. (it) Kunstmatig licht. Al naar gelang functie en plaats worden verschillende samenstellingen en woorden gebruikt ► **boardljocht** ► **havenljocht** ► **mêstljocht** ► **topljocht** ► **wálljocht** ► **fjoer**(3, 5) ► **lampe**.
2. Ten aanzien van kleur, niet donker.
3. (it) Verkorte vorm van **deiljocht** of **sinneljocht**.

ljochtjild (it) = *lichtgeld* ► **fjoerjild** ► **jild**(2)

ljochtkape (de) = *lichtkap* ► **kape** ► **kapke**

loads (de) = *loods*

Goed bevaren schipper of visser die een schip over moeilijke wateren brengt. Verouderd is **leads**. Een **slykloads** was een schipper die – zonder de vereiste diploma's – schepen over het Wad en de Zuiderzee leidde.

loadse = *loodsen*

Het werk dat een **loads** doet.

♣ *Immen meiloadse* > *lemand meetrone of iemand meenemen om hem de weg te wijzen*
earne trochhinne loadse > *lemand ergens doorheen helpen*.

loaiwagen (de) = *luiwagen* ► **luiwagen**

loaiwagensblok (it) = *luiwagensblok*

► **luiwagensblok**

loarkje = *zuigen, lurken*

Water uit het schip pompen ► **pompe**.

loas = *loos*

1. Met een **loas ein** wordt het losse eind van een looper in een takel bedoeld, of het deel van een schoot die je kunt aanhalen. Dan spreek je over het **heljendepart** ► **part**(2).

Met **loas jaan** of **loas stekke** wordt het laten vieren van een touw of ketting bedoeld ► **bod** ► **fierje**.

♠ *Immen loas jaan* > *Iemand de vrijheid geven. Stek mar loas!* > *Vertel maar op!*

2. Met een **loas lûk** wordt een luik bedoeld dat op een schip geen vaste plaats heeft en gebruikt wordt waar dat van pas komt ► **lûk**.
3. Een **loaze steven** is het zware kromhout (de keersteven) dat vanaf de **kolf** over de **leggers**(1) heen wordt gezet en dat dient ter versterking van de kop van het schip. Het vindt boven zijn aansluiting bij het **boechhout** of de **boechbannen** ► **binne(n)-steven**.
4. Onder een **loaze** of **losse kop** op de steven wordt een **klapmuts** verstaan ► **kop**(5) ► **los**(3).

lochgat (it) = *loggat*

Elk van de vierkante of driehoekige gaten die onder in de **leggers**(1) zijn uitgekapt om het doorstromen van het water langs de **kolswyn** mogelijk te maken ► **fullingsboard** ► **easgat**. Op een ijzeren schip zijn doorgaans drie van dergelijke gaten in een wrang aangebracht. Ze worden in het Nederlands ook **loggat** genoemd.

loech (de) = *loef* ► **loef**

loechbiter (de) = *loefbiter* ► **loefbiter**

loechgang (de) = *ladingplank* ► **loechgong**

loechgong (de) = *ladingplank*

Ook **loefgong**, **loegong**, **loechgang**, **loegang** en **loefgang**. Plank die op de zijkant van de **boppelést** geplaatst wordt en waar de uiteinden van **bline lûken** ► **blyn** (6) op rusten. De schipper liep erover als hij moest bomen. Meestal komt het woord in het meervoud voor ► **loegje**.

loechhâlder (de) = *loefhouder* ► **loefbiter**(1)

loechizer (de) = *loefbiter* ► **loefbiter**

loechster (de) = *laadster*

Elk van de vrouwen uit een groep andere vrouwen en meisjes die in een schip de turven stouwen ► **bynmouwen**. De mannen brengen de turven van de hoop ► **hoopsteed**

► **stobbe**(1) naar het schip. Zij zullen **tôgers** zijn genoemd; in Groningen en Drenthe spraken men van "louchsters" en "touchsters" ► **turfloegje**.

loef (de) = *loef*

1. De windkant van het schip. De andere kant heet **lij**.

2. De koers die een schip kan zeilen.

¶ **Loef hâlde** > *Koers houden* ► **hichte**(2).

Loef winne > *In verhouding tot een ander*

schip beter hoogte kunnen houden ► **broch** of

fan 'e loef sakje > *De koers van een ander*

schip niet kunnen volhouden ► **trochsakje**.

Yn of **mei ien loef** > *Rechtstreeks, in één keer*

♠ *Loef hâlde* > *Aan het eigen derên*

vasthouden ► *Yn of mei ien loef* > *Rechtstreeks, in*

één keer ► *Immen in loech* of *loef ôfsjen* >

Iemand te glad af zijn ► *Yn 'e lytse loege sitte* >

In angst zitten, vrezin in moeilijkheden te raken.

Immen de loef ôfstekke > *Beter werk afleveren*

dan iemand anders ► *Oan 'e loef hingje* > *Aan je*

ideeën vasthouden.

loefbiter (de) = *loefbiter*

Ook **loechbiter**, **loechizer**, **loefizer** en **botteloef**. De hierna te noemen twee betekenissen worden bij al deze woorden tegenwoordig dikwijls door elkaar gebruikt.

1. Ook **loefhâlder**(1), **loechhâlder** en **boechbiter**. Het zware gesmede stuk ijzer (vroeger hout) dat onder aan de voorsteven zit en door het water snijdt ► **bit** ► **skeake**.

2. Eerste deel van het ijzeren beslag op de **kop**(5) van de **foarsteven** van een schip waar de **foarstaach** en de **fok**(1) aangeslagen (kunnen) worden. Het ijzerwerk dat daar bij ijzeren skûtsjes nog wel op wordt gezet zodat een grotere **fok**(1) kan worden gezet en er een beter evenwicht in de drukverdeling ontstaat, is de **opstekker** of (afhankelijk van de constructie) de **ynstekker** ► **boechstaach** ► **fokke-izer** ► **klúffokstok**. In de jaren tachtig en negentig werd de losse **opstekker** meer en meer vervangen door een vaste constructie.

loefboard (it) = *loefbood* ► **heech**(3) ► **board**(3)

loefduel (it) = *loefduel*

Wanneer een lager liggend schip wil voorkomen dat een ander aan de loefzijde passeert, stuurt het eerste (soms) omhoog ► **oploevje**. Als het oplopende schip desondanks boven de wind ► **boppe**(1) wil passeren, loeven ► **loeve** beide schepen op. Als geen van tweeën wil toegeven en ze doorloeven ontstaat een z.g. loefduel.

loefgjirrich = *loefgierig*

Je spreekt van **loefgjirrich** als een schip steeds tegen de wind in wil draaien. Je zegt dan ook dat het schip **wreed**(1) op het roer is ► **flau**(1) ► **lijgjirrich** ► **oertwinge**.

loefgong (de) = *ladingplank* ► **loechgong**

loefhâlder (de) = *loefbijter*

1. IJzeren beslag of voor uitstekende scheg ► **foarskêch** onder aan de voorsteven ► **loefbiter**(1).

2. Schip dat goed aan de wind kan zeilen.

loefizer (it) = *loefbijter* ► **loefbiter**

loefkant (de) = *loefzijde*

Ook **loefside** ► **loef**(1). Kant van het schip waar de wind op staat.

loefside (de) = *loefzijde* ► **loefside**

loefswurd (it) = *loefzwaard* ► **swurd** ► **loef**(1)

loegang (de) = *ladingplank* ► **loechgong**

loegje = *laden* ► **lade** ► **loechster** ► **oploegje**

loete (de) = *loet*

1. Veel gebruikte verkorte vorm van **fokke-loet(e)** ► **hout**(4) ► **klier**.
2. Ander, weinig gebruikt woord voor **luiwagen**(1).
3. Knip ► **knip**.

loeve = *loeven*

Ook **loevje**. In de wind **opstjoere** ► **boppe** ► **loefduel** ► **oploevje**.

♣ *Immen foarby loev(j)e > Iemand voorbij streven*

loevert(s) = *loefwaarts*

Vaak gebruikt in de combinatie **te loevert(s)**, de kant waar de wind vandaan komt ► **loef**(1) ► **lijwerts**. Als de fok bij het voor de wind varen naar de andere kant als waar de giek staat, dwars op het schip wordt uitgezet, staat de fok **te loevert** ► **fokkeloet** ► **útsette**.

Londenske aak (de) = *Londense aak* ► **aak**(3)

► **ielaak**(1)

loop (de) = *reis*

Hoewel een 'landwoord' gebruikten ook schippers deze term voor het aanduiden van een reis naar een bepaald doel. Een **misse loop** is een mislukte reis of een mislukte poging.

lopend = *lopend*

In de combinatie **lopend want** of **rinnend(1) want** ► **want**(2).

loper (de) = *loper*

Het deel van een touw, schoot of val dat door de blokken gaat. Er zijn tal van benamingen die samenhangen met het scheepsonderdeel waar ze bij horen of de functie die ze hebben ► **klaploper** ► **kraanlijnloper** ► **swurdsloper** en verder ► **jyn** ► **lopend want** ► **skeare** ► **stander**.

los = *los*

1. Commando om een schoot geheel los te laten ► **loslitte**.
2. Uitdrukking die gebruikt wordt als de wedstrijd is begonnen. **Se binne los!** is de vaste openingskreet van de bekende radioverslaggever Skûtsjesilen van Omrop Fryslân Klaas Jansma bij het verslaan van de start tijdens zijn reportage gedurende de drie jaarlijkse skûtsjesylweken.
3. In de aanduiding **losse kop** ► **kop**(5) ► **loas**(4).
4. Met **foar it losse seil sile** wordt bedoeld dat er alleen met het grootzeil ► **seil**(2) wordt gevaren.
5. In de combinatie **losse broek** ► **bonnet** ► **broek**(1) gaat het om een los zeil dat onder de broek kan worden gehangen.

losfêst = *losvast*

Met een losse strop of knoop vastgemaakt zijn.

loslitte = *loslaten*

1. De **skoaten** even of geheel laten schieten als het schip door te veel wind dreigt **om te slaan** ► **los**(1) ► **seil**(1). Een goede zeiler vangt dit op door meteen daarna de schoten weer aan te halen en de zeilen in de juiste stand te brengen.

2. Het goed loslaten van het water door een schip is voor de vaareigenschappen uiterst belangrijk. Schepen met een mooi geveegde kont voldoen aan deze eis.

losse = *lossen*

De lading uit een schip halen ► **losjild**
► **losplak** ► **loswâl** ► **útsjitte** ► **sjitte**(1).

losjild (it) = *losgeld*

Het geld dat een schipper daarvoor ontvangt of moet betalen ► **jild**(2).

loskappe = *vrijkappen* ► **frijkappe**

losplak (it) = *losplaats*

De plaats waar gelost wordt ► **losse**.

loswâl (de) = *loswal*

De wal waar gelost wordt ► **losse**.

lotsje = *loten* ► **lotting** ► **winne**

lotting (de) = *loting*

Bij het SKS-skûtsjesilen wordt voor de startvolgorde by Earnewâld en op De Feanhoop geloot. De loting vind plaats in Grou, waar vroeger ook in na loting bepaalde volgorde werd gestart, op de vrijdagavond voorafgaand aan de eerste wedstrijd op zaterdag op het Pikmeer en de Wijde Ee ► **skipperspet**.

lûdssein (it) = *geluidssignaal*

Schippers communiceren behalve met vlaggen ► **flaggetaal**, ook met geluid. Meestal gebruikt men daarvoor een **hoarn**(1). De belangrijkste signalen zijn een lange stoot, waarmee aandacht wordt gevraagd, en de korte stoot. Een korte stoot betekent dat het schip naar stuurboord wendt, terwijl met twee korte stoten wordt gemeld dat het schip naar bakboord uitwijkt of draait ► **útwise** ► **klokslach**.

luiwagen (de) = *luiwagen*

1. Ook **loaiwagen**, **loete**(2) en **fokkemaalje**. Ijzeren stang dwars over het hele voordek, vlak voor de mast langs, waarover de ring van het **luiwagensblok** loopt om zo de **fokkeskoat** veilig van bak- naar stuurboord en weer terug te kunnen brengen.
2. Ook **oerloop**. Bij sommige schepen loopt de zeilschoot - op een vergelijkbare wijze als de fokkeschoot - over een (korte) luiwagen.
3. Harde bezem.

4. Dwarshout onder het **helmhout** waar dat over kan glijden en met pennen op kan worden vastgezet ► **stjoerplaat**.

luiwagensblok (it) = *luiwagensblok*

Het blok dat met een ring aan de **luiwagen** (1) is bevestigd ► **blok** ► **fokkeskoat**.

lûk (it) = *luik*

Elk van de van twee of drie opgeklampte planken gemaakte “deksels” die op de opening van het ruim worden gelegd om de lading af te dekken en te voorkomen dat er water in het schip komt ► **flaplûk** ► **klaplûk** ► **merkel** ► **spjit**. Ook andere deksels zijn luiken.

Ze hebben nadere aanduidingen naar gelang de plek op het schip en de functie. Het luik op de opening naar de **durk**(1) is het **durkslûk**, die op de **útwip**(2) van de mast noem je de **kokerslûken** ► **koker**, die op de kisten de **kistelûken**, **stoartlûken** of **sturtlûken**. Het **dievelûk** is het luik op het **dievegat** onder de **kape**. Op het **rom**(1) liggen de genummerde **kaplûken**. De nummers dienen ertoe om die luiken, vanwege het precies passen, altijd op dezelfde plaats te krijgen. Bij een skûtsje zijn die luiken recht en heten ze ook **platte**(8) **lûken**. Veerschepen hadden gebogen luiken ► **beurtskip** ► **Fryske kap**. Tot in het begin van de 20ste eeuw werd bij wedstrijden meestal onderscheid gemaakt tussen de smalle, kleine veerschepen met ronde luiken en de bredere vrachtschepen met platte luiken. Voor de **boppelest** zijn er dan nog extra - soms met letters genummerde of gemerkte ► **brânizer**(4) - **bline lûken** ► **blyn** (6) en **lûken** die in geval van nood overall gebruikt kunnen worden, **loaze lûken** ► **loas** (2). Het **pompslûk(je)** dekt de opening voor de waterpomp af. Rond de openingen van die luiken zijn opstaande randen ► **wetterlist**(3) ► **haad**(1) aangebracht en onderdeks verstevigingen, de **skearstokken**.

lûke = *trekken*

Ook **jeie**. Het trekken van een (gewoon) schip als er niet gezeild ► **sile**(1) kon worden ► **beage** ► **rolpeal** ► **soallepoater**. Het was van belang om daarbij goed **yn 'e stap** te blijven. Zodoende

danst de lijn met elke stap ritmisch op en neer en gaat het trekken het lichtst. Dit werk behoorde tot de werkzaamheden die ook door vrouwen en kinderen gedaan konden worden. Vanaf 1913 gold hiervoor een minimumleeftijd van 15 jaar, waaraan na 1918 strenger de hand werd gehouden.

lûk(ers)line (de) = *treklijn*

Ook **jaachline**. Een dergelijke lijn was ongeveer 30 vadem, d.i. ca. 50 meter lang ► **beage** ► **trekskippersline**.

lûkfeart (de) = *trekvaart*

Een ouder woord voor **trekfeart** ► **feart**(2). Een vaart waarvan één oever goed begaanbaar was gemaakt, zodat een schip goed kon worden gejaagd. Je noemt dat pad een **trekpaad** of een **trekwei**. In Fryslân vond je die op de routes: Leeuwarden-Harlingen, Leeuwarden-Sneek, Leeuwarden-Dokkum, Bolsward-Workum, Bolsward-Pijphorne, Bartlehiem-Hallum en Dokkum-Stroobos.

lûkskip (it) = *trekschuit*

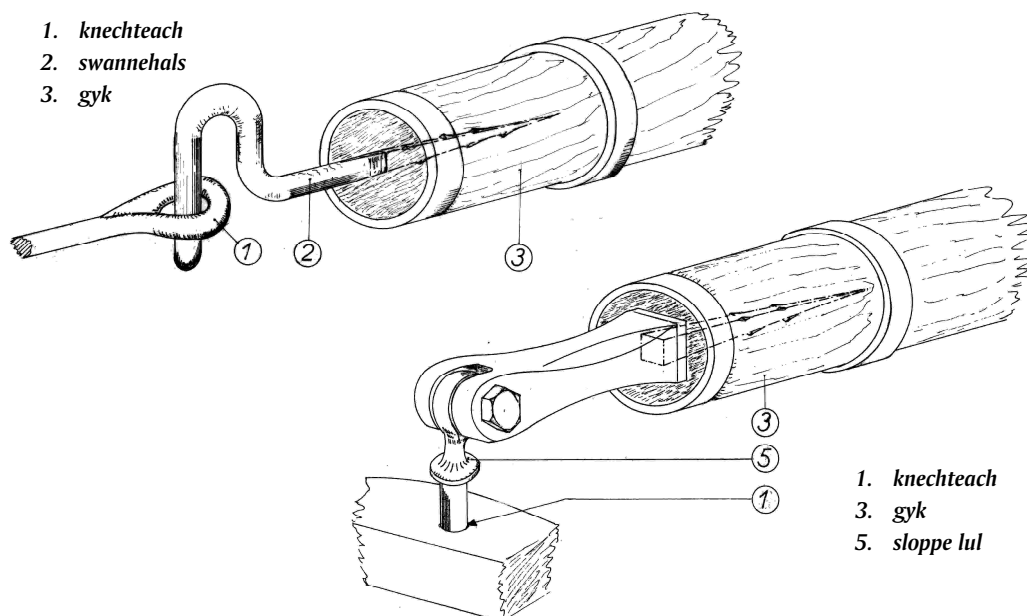
Ook (dikwijls met het Nederlandse woord) als **trekskip** benoemd. Zie voor verdere verwante

samenstellingen ook ► **trek**-). Speciaal schip ► **kajút** dat, dikwijls volgens dienstregeling, met passagiers en stukvracht door een paard ► **pearter** van de ene plaats naar de andere werd getrokken. De schipper was een **lûkskipper**. Ging het om een **snikke**(4), dan noemde je het de **lûksnikke**. De lijn liep van het paard door een ring of een blok aan de top van de **trekskippersmêst**. Vandaar liep de lijn door naar achteren waar hij was vastgemaakt. Je kon dus ook - zonder in de mast te klimmen - de lijn aan boord losmaken. In Fryslân is het niet populair geweest. In 1911 was er slechts 1 eigen paard van een trekschipper. Groningen kende er toen 53 en Drenthe 29.

lûkskipper (de) = *trekschipper* ► **lûkskip**.

lûkerspeal (de) = *trekpaal*

Als een gewoon skûtsje moest worden voortgetrokken, zette de schipper een trekpaal (manshoog en behoorlijk dik) in een daarvoor bestemde **bûgel**(3). De mast ging neer en iedereen die kon trekken, moest in de **beage**(1). Eén bleef aan boord om te sturen, soms was dat nog een klein kind. Voor de zekerheid had de

vader dan de **swurdsloper** om een enkel gebonden voor het geval dat.

lúksemoter (de) = *motorschip*

Sinds plm. 1925 gebouwd klein motorschip ► **steilsteven** met stuurhuis en salonwoning.

lul (de) = *lummel* ► **lummel** ► **kul** ► **slop**(3)

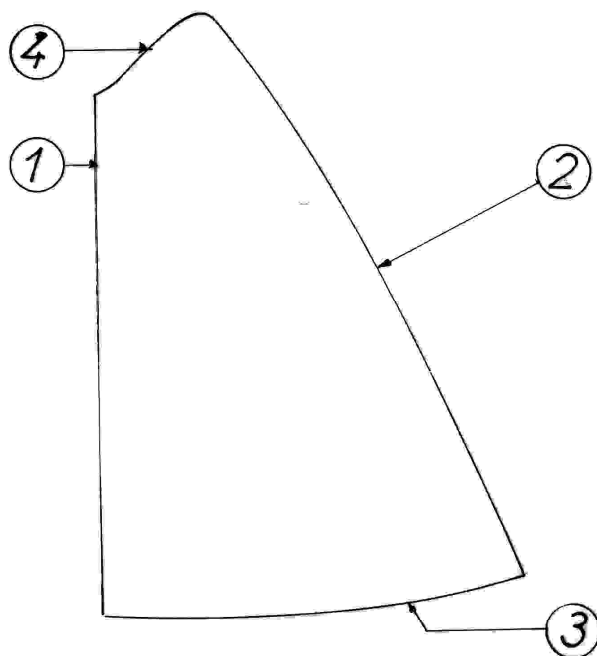
lumich = *veranderlijk* ► **lúmje**

lúmje = *luimen*

1. Veranderlijk zijn van het weer ► **waar**(1).
2. Het afnemen van de windkracht, **de wyn lumet**.

lummel (de) = *lummel*

Een moderner woord voor het draaibare ijzer aan het uiteinde van de **gyk** bij de mast zodat die alle kanten op kon. In zijn eenvoudigste vorm is het een haak die in een oog ► **each**(5) in de **knecht** past. Dat was de **swannehals**. Later ontwikkelde zich een kunstiger smeedwerk, dat vanwege het feit dat het alle kanten uit wil draaien en toch vast zit, de **sloppe**(3) **lul** wordt genoemd. Bij het varen met een bovenlading, zoals met turf, takkenbossen of hooi, plaatste men een **mêstklem** waarin de lummel werd gezet.

Lyk

1. *foarlyk*
2. *efterlyk of achterlyk*
3. *ûnderlyk*
4. *boppelyk*

luzeplecht (de) = *luizenplecht*

De **plecht** tussen het **durkslúk** ► **durk**(1) en de **dramen** ► **spil**.

lyk (it)

1. *Lijk*. De zoom van een zeil ► **likepikker** ► **lyknulle** ► **lyktou** ► **seil** ► **gaffel** ► **giibje**(2).

♠ *Ut 'e liken groeie* > Erg stevig en groot of dik worden. *It is yn 'e liken* > Het komt goed uit, het is in orde. *Eat yn 'e liken krije* > Tot een akkoord komen. *Ut 'e liken rinne* > Het loopt verkeerd. *Ut 'e liken wêze* > Doodmoe, uitgeput of ontdaan zijn. *Jin út de liken wrotte* > Zich buitengewoon inspannen. *Ut 'e liken helje* > Verstoren, in de war sturen. *Ut 'e liken slein wêze* > Van je stuk gebracht zijn, verslagen zijn. *Roai noch liken ha* > Kant noch wal raken.

2. *Lek* ► **lek**

3. Ook **haad**(4) en **wetterlist**(2). Een richel op de **riiswar(r)ing** waar het ondereind van de luiken ► **merkel** in past zodat, mede door de opstaande rand, het water niet door een **naad**(1) in het schip kan komen.

lykfarre = *lijkvaren*

lykfarre

Met een stoffelijk overschot naar het kerkhof varen. De opvaart naar de kerk (en dus het kerkhof) vanuit een groter water wordt op veel plaatsen (nog steeds) **lykfeart** ► **feart(2)** genoemd. In het verleden golden hiervoor speciale regels. De vaarweg was altijd een publiek vaarwater.

lykfeart (de) = *lijkvaart* ► **lykfarre**.

lyklêstich = *gelijklastig*

Een schip is gelijklastig als het voor en achter even diep ligt. Het is dan correct geladen ► **foarlêstich**.

lyknuddel (de) = *lijknaald* ► **lyknulle**

lyknulle (de) = *lijknaald*

Ook **lyknuddel**. Naald waarmee een lijktouw aan het zeil wordt genaaid ► **seilnaaie**.

lyktou (it) = *lijktouw*

Het touw dat ter versterking op het voorlijk en het onderste deel van het achterlijk van een zeil wordt genaaid ► **likepikker** ► **rotttesturt(3)**.

lym (de) = *lijm*

lympôt (de) = *lijmpot*

Pot waarin au Bain-Marie lijm vloeibaar werd gehouden. Lijm ► **bonkelym** werd overigens vroeger alleen bij de binnenbetimmering gebruikt. De huidige skûtsjemasten zijn (bijna) alle gelijmd ► **mêst** met moderne waterbestendige lijmsorten. Dan spreek je van een **lime** of **ferlime** mast.

lymtange (de) = *lijmtang*

lynbaan (de) = *lijnbaan*

Bij verkorting ook **baan(1)**. Werkplaats waar touw werd geslagen van natuurlijke vezels ► **manilla** ► **himp** ► **sisal** ► **wurk** ► **slachsel**. Het principe van touw slaan bestaat uit het in elkaar draaien van vezels. Degene die het draaien van het wiel regelt, is de **lyndraaier**. Vaak was het een jongen die het draaiwerk moet verrichten. De drie strengen ► **string(1)** noemden ze het **easterwar**, het **middenwar** en het **westerwar**. De **touslager** zelf regelde de stijfheid van het touw door (soms samen met een hulp) het **twynblok** sneller, los geslagen of langzamer, krap geslagen, naar achteren (van het wiel af) te laten gaan ► **touslaan**.

lyslearzens (de) = *lieslaarzen* ► **klomplears**

lyts = *klein*

1. Onder de **lytse feart** verstaat men de scheepvaart met de traditioneel kleine Friese binnenschepen. In andere provincies waren de vrachtschepen - in een zelfde periode - over het algemeen veel groter.
2. Met **lyts wetter(2)** wordt ondiep en/of nauw vaarwater bedoeld.
3. Als eigenschap van personen betekent het onsportief, kleinzielig. Wie wraak wil nemen na een verloren protest, is **lyts**.
4. De lytse a is bij de IFKS de a-klasse klein ► **A(1)**.